BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

S
L
Ä
K
T

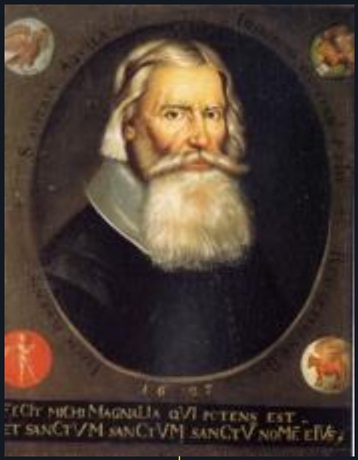

Bureätten är benämningen på en släkt vars tidigaste säkerställda medlemmar föddes på 1400-talet i Sveriges nordligare delar. Benämningen kom av namnet på den by från vilken denna släktkrets skulle ha kommit: Bure i Skellefteå socken i Västerbotten, nuvarande Bureå. På 1600-talet vidgades beteckningen till att omfatta alla dem som gjorde anspråk på att härstamma från en mytisk, medeltida rikshjälte Fale hin unge, som enligt samtida brev verkade från 1340- till 1360-talet, bland annat i Medelpad. Flera personer från det som kom att kallas Bureätten innehade från 1500-talets slut kyrkliga toppositioner som biskopar och ärkebiskopar. Bureättlingar dominerade vid denna tid också inom den nyinrättade fornminnesvården och inom Riksarkivet. Manliga och kvinnliga avkomlingar till denna ätt[2] brukar kallas Bureättlingar. Från att ha varit en riksbekant benämning används Bureätten i denna betydelse numera mest bland släktforskare och lokalhistoriker.

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

Ett stort antal Bureättlingar och deras inbördes släktskap finns redovisade i en släktbok som antikvarien Johan Bure upprättade under 1600-talets första årtionde. Boken grundades på Johan Bures intervjuer med släktingar runt om i landet. Släktboken är unik för sin tid på så sätt att den till stor del redogör för släktskapen bland personer i den svenska allmogen. Under perioden 1640–1740 kompletterades släktträdet bakåt med obelagda kopplingar till stormaktstidens elit, mytiska medeltidsgestalter, och personer omnämnda på runstenar. Följden blev att Bureätten gjorde anspråk på att vara en av de äldsta adliga släkterna i riket med två medeltida hjältar – vars kopplingar till Bureätten ifrågasatts – vid namn Fale i släktträdet. Genom DNA-tester på nu levande Bureättlingar, och källkritisk granskning av en tidigare version av släktboken som återupptäcktes 2008, har stora delar av släktboken kunnat verifieras tillbaka till kring år 1400, medan några grenar har kunnat förkastas, och ytterligare grenar har kunnat läggas till Bureätten. Den på 1620-talet adlade släkten Bure började påstås tillhöra Bureätten på manssidan, något som modern DNA-sekvensering visat inte stämmer, vilket dock aldrig heller hävdas i deras adelsbrev. De adlade bröderna härstammade från Bureätten (som både innefattar kvinnor och män) genom sin mor.

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

Bureättlingen Johan Bure (1568–1652) – också känd under sin latinska namnform Johannes (Thomae Agrivillensis) Bureus – var och är en av de stora gestalterna inom 1600-talets forn- och språkforskning. Hans släktbok över Bureätten kom att ligga till grund för en av Sveriges märkligaste genealogier.

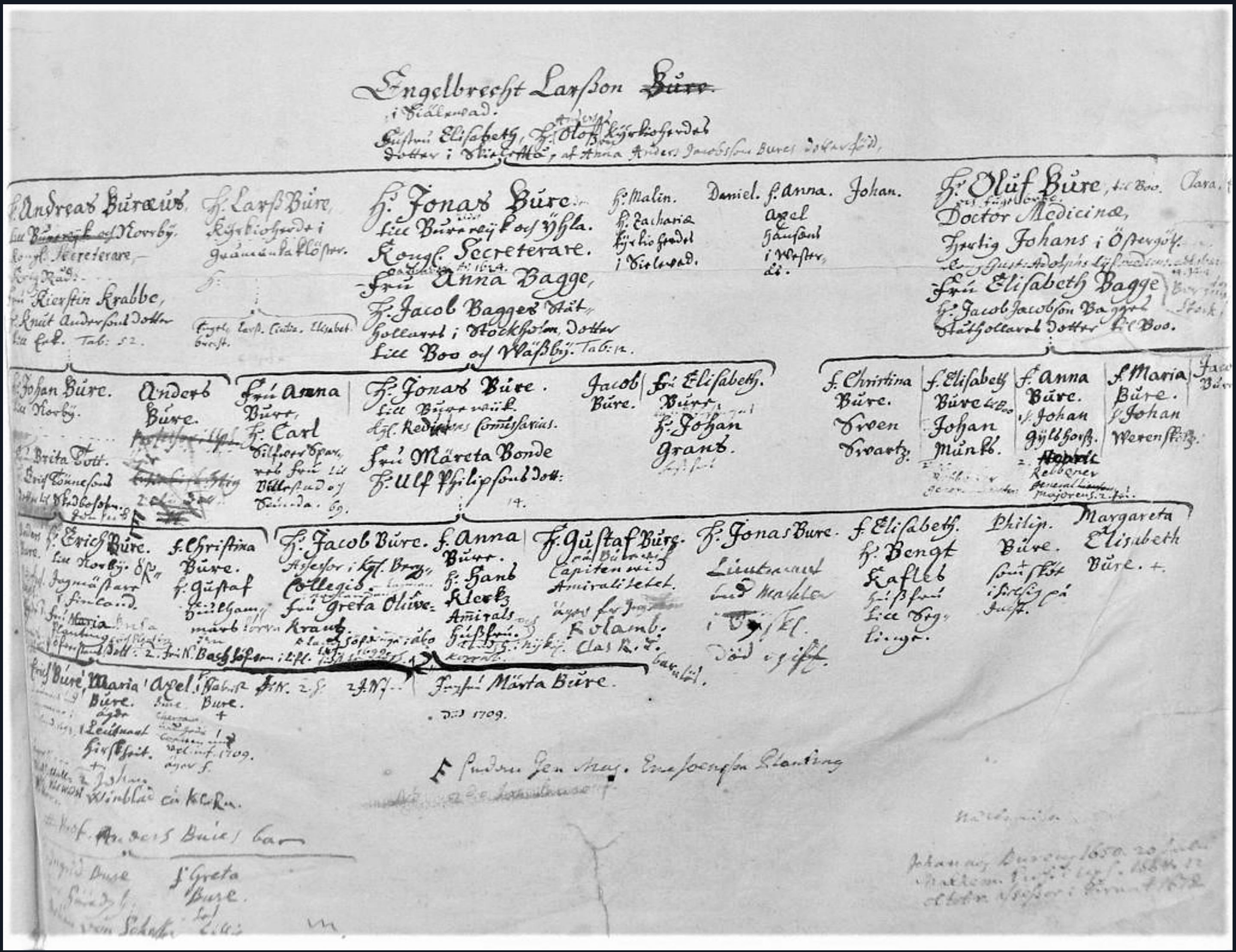

Den äldsta släkttavla för adliga ätten Bure som upprättades av en adelsgenealog, i detta fall Johan Peringskiöld († 1720).

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

En omfattande släkt i Sverige

Fale hin unge i Byrestad, Sköns socken, Medelpad.
Härse, säljägare i Bure, Skellefteå socken. För sin lärdoms skull kallad "abboten i Bure". Gick med silverskenor och silverbälte. Mördad. Olof Härsesson, "som besatt sin faders gård Bure", kallad gamle Olof. Byggde Bure kloster på en holme "uti Bura åminne".
†† Fale Olofsson

†† Peder Falesson.
†† Sven Pedersson.
†† Herr Lars, kyrkoherde i Säbrå.
†† Herr Engelbrekt, kyrkoherde i Säbrå, sedan i Själevad. Gift med bureättlingen Elisabet (Andersdotter), f. 1549, d. 1597, moster till Johan Bure.
Anders Bure, f. 1571, kungl. sekreterare, adlad.
Herr Lars Bureus, f. 1573, d. 1612, kyrkoherde i Riddarholmskyrkan.
Cecilia, f. 1603, gift med Jöran/Georg Lilia, adlad Stiernhielm.
Jonas Bure, f. 1575, kungl. sekreterare, adlad.
Olof Bure, f. 1578, magister, medicine doktor, adlad.

††Herr Hans, kyrkoherde i Säbrå, sedan i Härnösand.
††Magister Jakob Zebrozynthius, Professor i Uppsala 1612. Gift med Bureättlingen Karin Nilsdotter, dotter till den utsedde men före installation avlidne ärkebiskopen Nicolaus Bothniensis och dennes hustru Elisabet Andersdotter (Grubb). (Sonen Nils Bureus adlad Burensköld 1654.)

Bureättens ursprung

Bureätten, den regionala och inflytelserika elit som identifierade sig utifrån ett gemensamt ursprung i Bure i Skellefteå, var redan under den andra delen av 1500-talet vitt spridd i Bottnen, det vill säga historiska landskapen Västerbotten innan Norrbotten bröts ut och Österbotten. Betydelsen av släkttillhörigheten och ursprungsorten framgår av att olika personer eller hela släktgrenar som flyttat från Skellefteå tidigt tog sig namnen Burman, Bure eller den latiniserade formen Bureus (Burœus). Det tidigaste exemplet på detta i samtida källor är den "Anders Bureman" i Röbäck i Umeå, som omnämns i en handling från tiden 1508–1509; se mer om honom nedan. Även personer som härstammade från Bure på kvinnosidan kunde markera sin egenskap av Bureättling i officiella sammanhang. Ett sådant exempel var ärkebiskopen Andreas Laurentii ("Björnram"), vars mormor var född i Bure. Själv adlades han med tre björnramar i skölden av Johan III. På det huvudbaner som sattes upp i Uppsala domkyrka över hans grav 1591 framhävde ärkebiskopens efterlevande just släktskapen med Bureätten.

De flesta Bureättlingar tillhörde de självägande böndernas krets såväl under 1500-talet som under 1600-talet. Från 1500-talets mitt var dock flera släktmedlemmar verksamma som präster och kronotjänstemän.

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

Tidigt inflytande på riksnivå

Det är främst med Bureättlingar från dessa släktled som Bureätten under en tid får en unik dominans inom kyrkan och rikets antikvitetsforskning.
I den långvariga och bittra liturgiska strid som inleddes 1574 tillhörde flera av huvudpersonerna bland oppositionen Bureätten och Norrlandsortodoxin. På motsatt sida i konflikten stod bland andra den ovannämnde Bureättlingen och ärkebiskopen Andreas Laurentii ("Björnram"), som försökte genomdriva Johan III:s linje i katolsk riktning. Följden av att motståndarsidan segrade blev att dessa Bureättlingar och deras släktingar i egenskap av biskopar och ärkebiskopar kom att få stort inflytande under ett halvsekel från 1590-talet och framåt, då kyrkan formades till en svensk evangelisk-luthersk bekännelsekyrka.

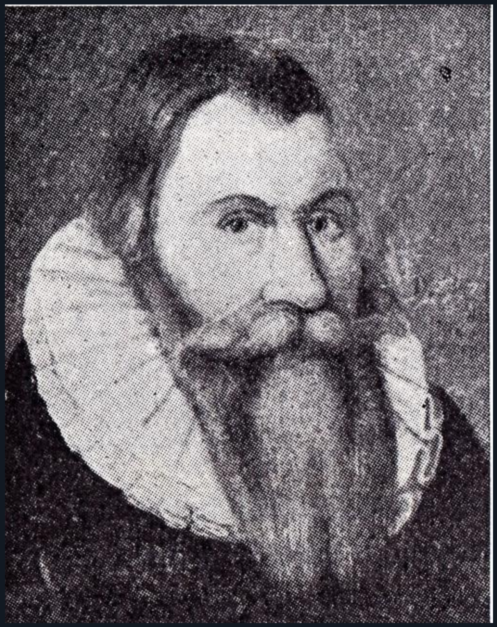

Petrus Kenicius (1555–1636), svensk ärkebiskop 1609–1636, var en av de Bureättlingar som hade tillhört den segrande oppositionen efter den liturgiska striden. Hans morfar var den i artikeln omnämnde Anders Burman i Röbäck i Umeå.

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

Under perioden 1600–1720 hade Bureättlingar också framstående positioner inom den svenska riksantikvariska verksamheten. Denna fornminnesvård inrättades av kronan som ett prioriterat instrument för att visa på fäderneslandets uråldriga och ärorika förflutna. Inom detta område hade lärdomsgestalten, antikvarien och Bureättlingen Johan Bure (1568–1652) ett mycket stort inflytande även efter sin död. Flera personer som kunde göra anspråk på släktförbindelse med Bureätten ingick sedan i ledningen för den antikvariska verksamheten. Av de tidigaste cheferna för Riksarkivet var likaså flera personer som med rätt eller orätt kunde se sig som Bureättlingar eller var gifta med en Bureättling. Under deras ledning byggdes en professionell arkivorganisation upp och man ordnade, katalogiserade och skrev av det omfattande arkivmaterialet, som till stor del legat i säckar, kistor, tunnor, tinor och knippen. Vid mitten av 1600-talet var Bureättlingarna så pass spridda och befann sig inom så skilda samhällsskikt att Bureätten som sådan hade upphört att vara en reell, nätverkande släktkrets. Anknytningen till Bureätten fortsatte dock att vara betydelsefull som ett sätt att framhäva den egna bördens urgamla ålder och betydelse. Detta var särskilt viktigt under stormaktstiden, då en person definierades och bemöttes utifrån sitt ursprung och sina förfäders antal.

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

För Bureättens del utgjordes underlaget för denna släktföreställning av Johan Bures släktbok. Johan Bure, som genom sin mormors far härstammade från Bureätten, hade 1600–1601 genomfört en omfattande resa i de norrländska landskapen. Samtidigt hade han genomfört ett stort antal intervjuer med avlägsna släktingar om deras gemensamma släkt.
Den äldste stamfader som en släkting berättat om var den välbärgade Härse i Bure, som bör ha levt omkring år 1400 om han var en historisk person. Kolonisationen av den övre Norrlandskusten hade då tagit sådan fart att Bure inte längre låg i utkanten av den fasta bosättningen i Norrland.
Bureätten på minnesstenen i Uppsala 1611. Johan Bure lät 1611 rista en minnessten över Bureätten som sattes upp på muren till Karolinska akademiens mindre hörsal i Uppsala. Minnesstenen väckte tidigt uppmärksamhet med sin kryptiska latinska text och sina egendomliga symboler. Johan Bure framställer där Bureättens härstamning från det forna kungariket Hälsingland och antikens goter. Minnesstenen är nu uppsatt i Uppsala domkyrka. Ett av de tidigaste samtida skriftliga beläggen för en Bureättling är från 1507 och namnger Johan Bures mormors far Anders Jakobsson. I denna handling, daterad Skellefteå den 28 februari 1507, bekräftar ärkebiskop Jakob Ulfsson Anders Jakobssons i Bure äganderätt till godset Kåge.

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

Några tidiga adlanden av enskilda Bureättlingar ledde till ett ökat intresse för Buregenealogin och då särskilt för släktens äldre led. Vid 1600-talets första årtionden hade tre av Johan Bures kusiner på mödernet höga ansvarsbefattningar i kronans tjänst: Anders Bure och Jonas Bure (Bureus) var kungliga sekreterare i rikskansliet i Stockholm och deras bror Olof Bure var kunglig livmedikus och överborgmästare i Stockholm.

Några av de många bemärkta personer som har kunnat kalla sig Bureättlingar är Emanuel Swedenborg, Peter Artedi, Johan Ihre, Gustaf de Laval, Artur Hazelius och "kungamakaren" Carl Otto Mörner. Se vidare Kategori:Bureätten. historieforskaren Andreas Olavi Rhyzelius (1677–1761), som var gift med en Bureättling. Därigenom blev Bureättens äldste stamfader runstensgestalten Tord i Byr, som skulle ha levt på 900-talet. Bureätten påstods nu vara en av Sveriges äldsta släkter.

En uppmärksammad DNA-analys genomfördes 2013 av Peter Sjölund och Ronny Norberg. Y-kromosomer (som ärvs från far till son) undersöktes för nu levande ättlingar på manssidan till Gamle Olof Hersessons söner Anders Olofsson och Olof Olofsson. Under 2014 bekräftades även Bureättens ovanliga Y-DNA hos agnatiska ättlingar till två 1500-talsbönder från Falmar.

BUREÄTTEN FRÅN SVERIGES NORRA DELAR

Besök en hemsida om släkten

https://familjenbostrom.se/genealogi/bure/

Buresläkten
Några funderingar
av Leif A Boström, Täby

REKONSTRUKTION AV SKELLEFTEÅ LFS BRÄNDA FÖDELSEBÖCKER 1699-1729
av Hans Skeppvik, Borlänge
Del 1 1699-1709 (Excel)
Del 2 1710-1719 (Excel)
Del 3 1720-1729 under utarbetning

Holmgren Ättlingar till Anders Nilsson Holmgren (1770-1821) och hans hustru Sara Sofia Alenius (1778-1856). Sammanställningen är i sin helhet gjord av framlidna Margareta Lindgren, Södertälje.
Släkten Læstadius Ättlingar till Johannes Nicolai Læstadius. Omfattar bl a släkterna Læstadius, Læstander, Boström, Alenius, Bexelius och Fjellström.
Släkten Alenius Ättlingar till kyrkoherde Anders Alenius (1714-1763) och hans hustru Brita Granlund (1719-1776). Burträsk Ägarlängder för byarna i Burträsk socken 1539-1742.
Släkten

Vapensköld för svenska adelsätten Bure nr 126

Sökning på Hitta gav träff på 536 personer med namn BURE

Buhre, Birger, 1918–89, sportjournalist, idrottsledare och ledande debattör i idrottsfrågor.

TRÄNARNA 1995-97 Torsten Buhre
Under årens lopp har det funnits ett flertal intressanta tränare engagerade i Malmö Kappsimningsklubbs elitgrupper.

1936 jo en Bure

Länsmuseet Gävleborg

Kyrkvaktmästare Hilding Bure avtackas, av Stig Luttermark och Märta Karlsson.